

QO'LLANMA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

A.A.Elmurodov

2024 yil "29" 08

YEM-XASHAK YETISHTIRISH

FANI BO'YICHA

SILLABUS

(Sirtqi ta'lim 2-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi: 800000 – Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 810000 – Qishloq xo'jaligi

Ta'lim yo'nalishi: 60810900 – Agronomiya (yem – xashak ekinlari)

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Agrotexnologiya fakulteti
60810900 – Agronomiya (yem – xashak ekinlari)

Fan nomi:	<i>Yem-xashak yetishtirish</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	YXY1308
Yil:	2024-2025
Semestr:	4
Ta'lim shakli:	Sirtqi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	16
Amaliy mashg'ulotlar	24
Laboratoriya mashg'ulotlari	-
Seminar	-
Mustaqil ta'lim	200
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Talabalarga chorva mollari uchun keng ishlatiladigan yem-xashak ekinlarining umumiy tavsifi ularning vakillari, almashlab ekish, chorvachilikda ishlatiladigan oziqalar, dala oziqachiligi, donli yem-xashak ekinlari, dukkakli don ekinlari, ildiz va tuganakmevali ekinlar, shirali ozuqalar, silosbop ekinlar, ekiladigan yem-xashak o'tlari, yashil konveyer, zaharli va zararli o'simliklar, tabiiy yaylovlar va ularni yaxshilash usullari, oziqalar tayyorlash va sifatini baholashni o'rgatish va amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishga yordam berish.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Botanika
2.	Biologiya

Ta'lim natijalari (TN)

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	N.Xalilov – SamDVMChBU, “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrasida mudiri, qishloq xo'jaligi fanlari doktori, professor B.T.Mavlonov – SamDVMChBU, “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrasida dotsenti, qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi
E-mail:	Xalilov_07@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrasida
Taqrizchilar:	A.L.Sanaqulov - Sharof Rashidov nomidagi SamDU Biokimyo instituti professori, qishloq xo'jaligi fanlari doktori P.X.Bobomirzayev - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti professori., q-x.f. doktori

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29.08 dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrasining 2024 yil 28.08 dagi 1 sonli yig'ilishi bayoni bilan maqullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchilar

[Signature]
[Signature]
[Signature]

R. Ro'ziqulov

E. Berdimuratov

N. Xalilov

N. Xalilov

B. Mavlonov

- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-xuquqiy xujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- **b) 4 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni toliq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy xujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- **v) 3 baho olish uchun talabning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- bayon qilish ravon bolmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- **g) quyidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

	Bilimlar jihatidan:
TN1	Yem-xashak ekinlaridan yuqori va sifatli hosil yetishtirishni, yem-xashak ekinlarini yetishtirishda mineral o'g'itlarni qo'llashni, sug'orish me'yori va tartibini bilishga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Yem-xashak ekinlarini hosilni yig'ish va ularni saqlashni, yashil konveyer tizimini tuzishni, almashlab ekish, yaylov, pichanzor o'simliklarining ekologik va biologik xususiyatlari, bir va ko'p yillik o'tlarning urug'chiligi to'g'risida bilishlari lozim;
TN3	Yem-xashak ekinlarining almashlab ekishdagi o'rni, ekish me'yori, ekish muddati, usuli va parvarish qilish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Yem-xashak ekinlarini tuproq iqlim sharoitiga mos navlarini yetishtirishni va o'simlikni biologik xususiyatlarini bilishi kerak;
	Ko'nikmalar jihatidan:
TN5	Yaylov va pichanzorlarda tarqalgan zaharli va zararli o'simliklarni farqlay olishni, ozuqalarning ozuqaviy birligini aniqlay oladi.
TN6	Oraliq va takroriy ekinlarni farqlay oladi;
TN7	Yem-xashak ekinlari hosildorligiga sug'orish va o'g'itlash me'yorlari hamda muddatlarini ta'siri qonuniyatlariga baho bera oladi;
TN8	Yem-xashak ekinlarining morfologik tuzilishi, biologik xususiyatlarini va ekin parvarishini biladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	"Yem-xashak yetishtirish" fanining ahamiyati, maqsadi va vazifasi
M2	Xashaki donli o'simliklar ahamiyati
M3	Makkajo'xorining ahamiyati, yetishtirish texnologiyasi
M4	Don-dukkakli ekinlarning ahamiyati, ko'k no'xat yetishtirish texnologiyasi
M5	Dukkakli yem-xashak o'tlar ahamiyati. Bir yillik dukkakli yem-xashak o'tlar
M6	Tugunakmevali o'simliklar ahamiyati. Kartoshka yetishtirish texnologiyasi.
M7	Yem-xashak ekinlarni oraliq ekin sifatida yetishtirish texnologiyasi
M8	Pichanzor va yaylovlardan foydalanish va ularni yaxshilash usullari.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Ozuqa turlari va ularning tasnifi.
A2	Xashaki don-dukkakli ekinlarning umumiy morfologik xususiyatlari.
A3	Bedaning ozuqaviylik qiymati va morfologiyasi

A4	Xashaki lavlagi ozuqaviylik qiymati va morfologiyasi
A5	Topinamburning ozuqaviylik qiymati va morfologiyasi
A6	Xashaki poliz ekinlari morfologiyasi.
A7	Yashil konveyer tizimini tuzish.
A8	Dag'al poyali o'simliklar morfologiyasi.
A9	Tabiiy yaylovlardagi zaharli va zararli o'simliklar tavsifi.
A10	Pichan sifatini va miqdorini aniqlash.
A11	Senaj sifatini va miqdorini aniqlash.
A12	Silos sifatini va miqdorini aniqlash.

Mustaqil ta'lim (MT)

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Hajmi (soatda)
1	Xashaki donli o'simliklar ahamiyati. Arpaning yetishtirish texnologiyasi.	8
2	Jo'xorining ahamiyati, yetishtirish texnologiyasi.	8
3	Xashaki don-dukakli ekinlarni ahamiyati. Ko'k no'xat yetishtirish Texnologiyasi.	8
4	Bir yillik qo'ng'irboshli yem-xashak o'tlar ahamiyati. Sudan o'ti yetishtirish texnologiyasi.	8
5	Ko'p yillik qo'ng'irboshli yem-xashak o'tlar ahamiyati.	8
6	Dukkakli yem-xashak o'tlar ahamiyati. Beda yetishtirish texnologiyasi.	8
7	Ildizmevali o'simliklar ahamiyati. Xashaki lavlagi yetishtirish texnologiyasi.	8
8	Tugunakmevali o'simliklar ahamiyati. Topinambur yetishtirish texnologiyasi.	8
9	Yem-xashak ekinlarni qo'shib ekish texnologiyasi.	8
10	Yem-xashak ekinlarni takroriy ekin sifatida yetishtirish texnologiyasi.	8
11	Yem-xashak ekinlarni oraliq ekin sifatida yetishtirish texnologiyasi.	8
12	Silosbop o'simliklar ahamiyati va yetishtirish texnologiyasi.	8
13	Yashil konveyer tizimini tuzish.	8
14	Dag'al poyali o'simliklar morfologiyasi.	8
15	Butalar morfologiyasi.	8
16	Yarim butalar morfologiyasi.	8
17	Tabiiy yaylovlardagi zararli o'simliklar tavsifi.	8
18	Tabiiy yaylovlardagi zaharli o'simliklar tavsifi.	8
19	Pichanzor va yaylovlardan foydalanish va ularni yaxshilash usullari.	8
20	Tabiiy yaylovlarni yaxshilash. Yaylovlarni yuza yaxshilash.	8
21	Yaylov sig'imini aniqlash.	8
22	Yaylovlarni tubdan yaxshilash.	8

23	Yaylovlardan oqilona foydalanish.	8
24	Efemer o'simliklar morfologiyasi.	8
25	Efemeroid o'simliklar morfologiyasi.	8
	Jami:	200

Asosiy adabiyotlar

1.	Atabayeva H.N., Xudoyqulov J.B. "O'simlikshunoslik" Darslik. Fan va texnologiyalar. Toshkent 2018 yil
2.	Mirzayev O.F. Yem-xashak yetishtirish. Darslik. Mehnat. Toshkent. 2003.
3.	Maxmudov M.M., Haydarov Q. Yaylovshunoslik q/x oliy o'quv yurti talabalari (bakalavriat yo'nalishi) uchun darslik, "N.Doba"XT matbaa, Toshkent, 2010.
4.	Xalilov N., Elmurodov A. A., Mavlonov B.T., Berdimuratov E.X. Ozuqa yetishtirish. Darslik. "Fan ziyosi". Toshkent 2023 yil

Qo'shimcha adabiyotlar

1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

Talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabaning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritish o'sa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta o'sa;